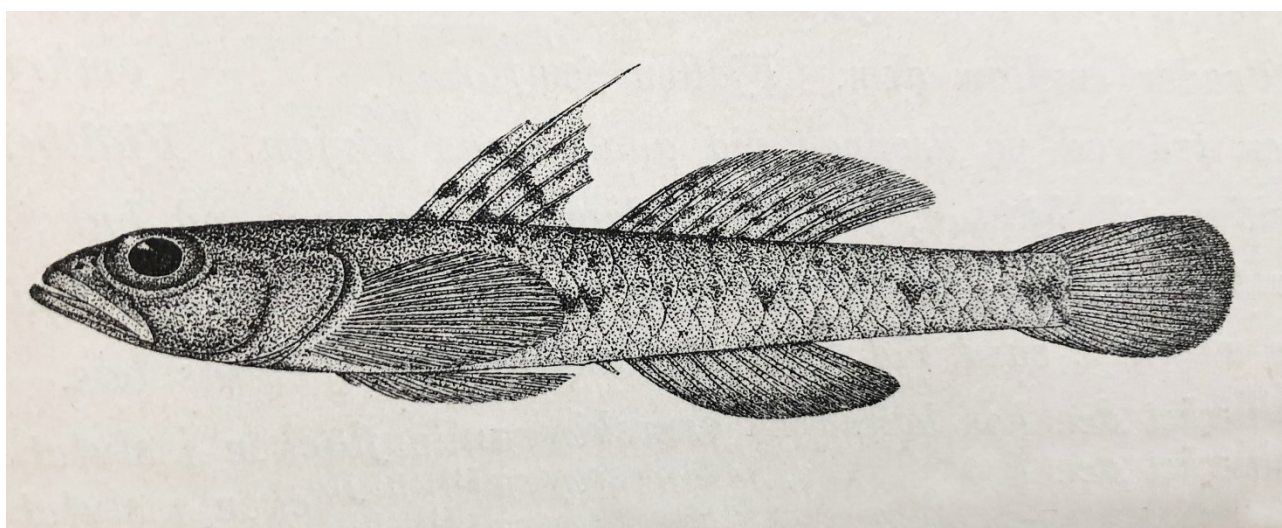

Atlas over danske saltvandsfisk

Jeffreys' kutling

Buenia jeffreysii (Günther, 1867)

Af Henrik Carl

Jeffreys' kutling. Efter Smitt (1892).

Projektet er finansieret af Aage V. Jensen Naturfond

AAGE V. JENSENS FONDE

Alle rettigheder forbeholdes. Det er tilladt at gengive korte stykker af teksten med tydelig kildehenvisning. Teksten bedes citeret således: Carl, H. 2019. Jeffreys' kutling. I: Carl, H. & Møller, P.R. (red.). Atlas over danske saltvandsfisk. Statens Naturhistoriske Museum. Online-udgivelse, december 2019.

STATENS NATURHISTORISKE MUSEUM
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Systematik og navngivning

Arten blev oprindeligt beskrevet under navnet *Gobius jeffreysii*. Senere blev den flyttet til slægten *Buenia* Iljin, 1930. Denne slægt omfatter foruden Jeffreys' kutling også den mediterrane art *Buenia affinis*, der ikke har noget dansk navn. De to arter kan bl.a. skelnes fra hinanden på størrelsen af skællene, idet den førstnævnte har 25-30 skæl langs sidelinjen og den sidstnævnte har 36 (Miller 1986). Slægten *Buenia* tilhører ligesom de øvrige hjemmehørende kutlingearter underfamilien Gobiinae, der omfatter ca. 1.240 arter (Eschmeyer & Fong 2019).

Det officielle danske navn er Jeffreys' kutling (tidligere set stavet Jeffreys kutling og Jeffrey's kutling), og det er et navn, der er brugt siden midten af 1900-tallet (Bruun & Pfaff 1950). Slægten *Buenia* er opkaldt efter den spanske ichthyolog og oceanograf Fernando de Buen y Lozano (1895-1962). Artsnavnet *jeffreysii* er opkaldt efter englænderen John Gwyn Jeffreys (1809-1885), der fangede de første tre eksemplarer ved Hebriderne i 1866.

Udseende og kendetegn

Kroppen er forholdsvis slank og langstrakt. Hoved er ret bredt og fladt. Munden er stor, og underkæben er længere end overkæben. Der er flere rækker af små tænder i kæberne, og blandt disse findes enkelte større tænder (Collett 1975). Øjnene er meget store og ovale, og de sidder så højt på hovedet, at de næsten rører hinanden. Kroppen er dækket af store, løstsiddende kamskæl, der overalt er af nogenlunde samme størrelse og sidder i regelmæssige rækker. Langs siden findes 25-30 skæl (Miller 1986), og i en lodret linje over gattet findes omkring seks skælrækker (Smitt 1892). Der er ingen skæl foran forreste rygfinne, men skæl er til stede på brystet foran bugfinnerne.

Der er to rygfinner, der er adskilt af et kort, men tydeligt mellemrum. Den forreste rygfinne består af 5-6 (oftest 6) bløde pigstråler. Hannens anden pigstråle (og sommetider første) er forlænget og kan nå forbi forkanten af bageste rygfinne. Anden rygfinne består af én pigstråle efterfulgt af 8-10 blødstråler. Basis af bageste rygfinne er omtrent som afstanden fra bagkanten af bageste rygfinne til halefinnens forkant. Gatfinnen består af én pigstråle og 7-8 blødstråler. Brystfinnerne består af 16-18 blødstråler, og bugfinnerne, der består af én pigstråle og 5 blødstråler, danner en tragtformet sugeskive, der når til omkring gattet eller genitalpapillen (Kullander & Delling 2012). Halefinnen er afrundet og består ifølge Collett (1875) af 15 leddede stråler og seks støttestråler på hver side af haleroden.

Grundfarven er bleggrå eller lysegrøn med små orange eller rustbrune pigmentpletter. Bugen er hvid eller hvidgul. Langs siden findes fem mørke pletter, hvoraf den forreste, der sidder tæt ved brystfinnens rod, kan være mere eller mindre tredelt (Collett 1875). Den bageste plet, der sidder ved basis af halefinnen, kan være meget svag. På ryggen over de mørke pletter er der lyse saddelmærker. I rygfinnerne nær basis er der mørke, vandrette striber (rækker af pletter) – to i forreste rygfinne og tre i bageste. Gatfinnens kant kan være mørk.

De fleste forfattere angiver en maksimalstørrelse på 6 cm. I ICES-regi er der ifølge Ellis & Rogers (2015) registreret eksemplarer op til 10 cm, men formentlig er der tale om fejlbestemmelser – et almindeligt problem med kutlinger i forbindelse med fiskeundersøgelser.

Forvekslingsmuligheder

Jeffreys' kutling minder om arterne i kutlingeslægten *Pomatoschistus* og pga. pletterne langs siden særligt om den spættede kutling (*Pomatoschistus pictus*). Den kan dog kendes fra de fire danske *Pomatoschistus*-arter på de større skæl (25-30 langs siden vs. 34-75). Desuden kan hannerne kendes på de forlængede finnestråler forrest i forreste rygfinne. Fra spidshalet kutling, som også har store skæl (28-29 langs siden), og hvis hanner også har forlængede finnestråler, kan den kendes på den mere afrundede hale og på, at den ikke har skæl foran forreste rygfinne, hvilket findes hos den spidshalede kutling. Endvidere er basis af bageste rygfinne omtrent som afstanden fra bagkanten af

bageste rygfinne til halefynnens forkant hos Jeffreys' kutling, mens basis af rygfinnen er flere gange længere hos spidschalet kutling.

Udbredelse

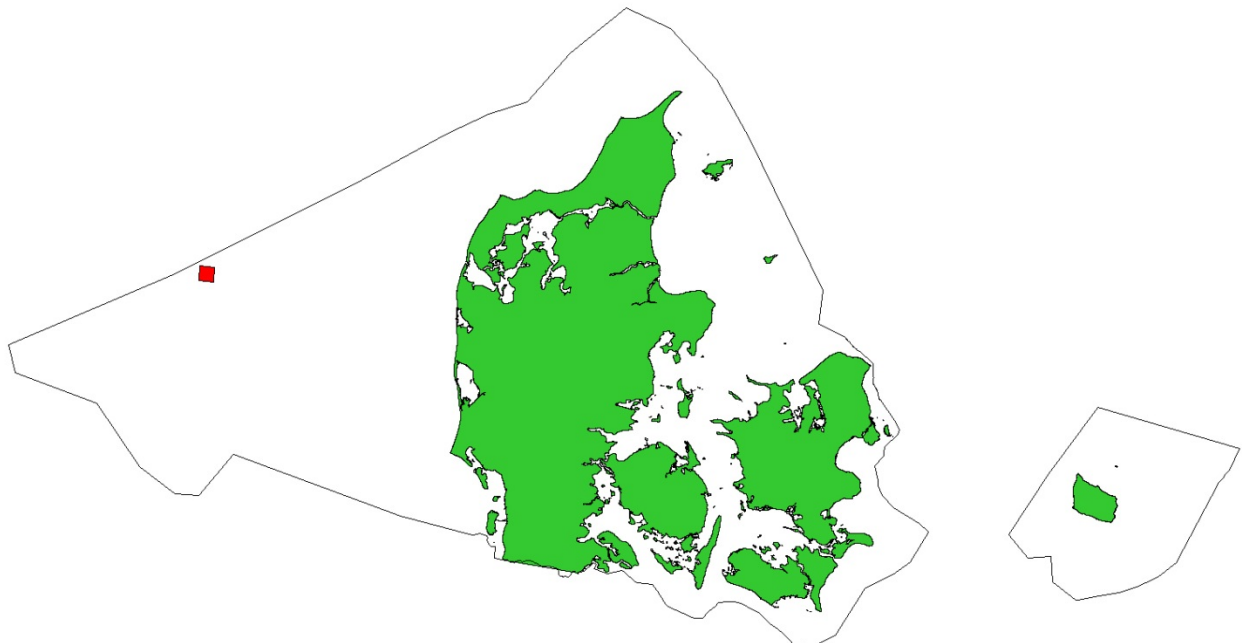
Generel udbredelse

Jeffreys' kutling er udbredt i den nordøstlige del af Atlanten, men kendskabet til udbredelsen er ufuldstændigt. Den findes omkring den sydlige halvdel af Island, ved Færøerne, Shetlandsøerne, det sydvestlige Norge (sjældent) og langs den vestlige del af De Britiske Øer til Bretagne (Miller 1986; Jónsson & Pálsson 2006; Pethon 1985). Flere forfattere nævner et fund fra den franske del af Middelhavet i 1979 (Miller 1986), men eksemplaret, der findes på Zoologisk Museum i Hamburg er senere blevet ombestemt til *Buenia affinis* (Kovačić & Patzner 2009).

Mest almindelig er Jeffreys' kutling tilsyneladende omkring den sydvestlige halvdel af De Britiske Øer (Ellis & Rogers 2015). I danske og svenske farvande er den kun kendt fra enkelte fangster. Curry-Lindahl (1985) skriver, at den i svensk farvand kun kendes fra et enkelt sikkert fund fra Bohuslän i 1927. Petersen (1919) nævner dog, at den skal være taget ved Lille Middgrund i det østlige Kattegat ud for Varberg på et tidligere tidspunkt.

Udbredelse i Danmark

Jeffreys' kutling er kun registreret en enkelt gang i vore farvande. Det skete da tre voksne eksemplarer blev fanget på 59 meters dybde ca. 180 km vest for Thyborøn tæt på grænsen til norsk farvand den 22. juli 2010 (Knebelsberger & Thiel 2014). Bestemmelsen blev foretaget på baggrund af både morfologiske og genetiske analyser, og fiskene findes på Zoologisk Museum i Hamborg.

Figur 1. Udbredelse af Jeffreys' kutling i danske farvande.

Kortlægning

Det eneste danske fund er gjort i forbindelse med en tysk fiskeundersøgelse. Jeffreys' kutling kan dog være mere almindelig, end denne fangst antyder, for små kutlinger fejlbestemmes ofte, hvis de overhovedet artsbestemmes. Det vil derfor kræve en ekspertundersøgelse, hvis artens (og andre kutlingers) udbredelse skal undersøges nærmere.

Biologi

Levesteder og levevis

Arten er som de fleste kutlinger tilknyttet bunden, og den findes på sandbund, lerbund, mudderbund, grus og skalgrus. Ved Scotland er den fundet under fx muslingeskaller, og hvis der mangler skjulesteder, graver den sig ned i blødt sediment (Baldock & Kay 2012). Den lever ifølge de fleste forfattere på forholdsvis dybt vand, gerne et stykke fra kysten. Den er rapporteret fra 5 til 330 meters dybde (Miller 1986), men de fleste skriver, at den er mest hyppig på over 20-30 meters dybde. Baldock & Kay (2012) fandt dog adskillige eksemplarer på kun 8-20 meters dybde ved Scotland.

Fødevalg

Artens fødevalg er ikke omtalt i litteraturen, men sandsynligvis lever den hovedsagelig af små hvirvelløse dyr ligesom de fleste andre kutlinger.

Reproduktion og livscyklus

Alderen ved kønsmodning kendes ikke. Pethon (1985) skriver, at den yngler fra marts til august, og at man har fundet dens æg i tomme muslingeskaller. Collett (1902) skriver, at en næsten gydemoden hun fanget i juli 1872 i indløbet til Stavangerfjorden (Norge) havde ca. 620 æg. Man regner med, at hannerne vogter æggene, som det ses hos andre arter. I løbet af sommeren opnår larverne ifølge Pethon (1985) en størrelse på 20-25 mm. Acevedo et al. (2002) beretter om fangster af pelagiske larver på den ydre del af kontinentalsoklen i Det Keltiske Hav fra marts til juni.

Det er uvist, hvor gamle fiskene kan blive.

Vækst og økologi

Som andre aspekter af biologien er væksten ikke undersøgt, og heller ikke artens økologiske rolle kendes. Den er sandsynligvis de fleste steder for sjælden til at spille en rolle, men på de dybe grunde i Det Keltiske Hav, hvor den findes sammen med norsk kutling, er den en af de mere dominerende kutlingearter (Ellis & Rogers 2015). Her kan den have betydning som føde for områdets rovfisk.

Forvaltning, trusler og status

Trods en udbredt mangel på oplysninger om artens udbredelse, antal og bestandsudvikling, opfattes den ikke som truet (kategorien Livskraftig – LC) i den internationale rødliste fra IUCN (Kovacic et al 2014). Det skyldes, at den har et stort udbredelsesområde og ikke står overfor umiddelbare trusler.

Menneskets udnyttelse

Arten har ingen fiskerimæssig værdi.

Referencer

Acevedo, S., Dwane, O. & Fives, J.M. 2002. The community structure of larval fish populations in an area of the Celtic Sea in 1998. *Journal of the Marine Biological Association of the United Kingdom* 82: 641-648.

Baldock, L. & Kay, P. 2012. New records of some rare British and Irish gobies (Teleostei: Gobiidae). *Marine Biodiversity Records* 5: 1-8.

Collett, R. 1875. Bidrag til Kundskaben om Norges Gobier. *Christiania Videnskabs-Selskabs Forhandlinger for 1874*.

- Collett, R. 1902. Meddelelser om Norges Fiske i Aarene 1884-1901. 2die Hoved-Supplement til "Norges Fiske". Forhandlinger i Videnskabs-selskabet i Christiania 1: 1-175.
- Curry-Lindahl, K. 1985. Våra fiskar. Havs- och sötvattensfiskar i Norden och övriga Europa. P.A. Norstedt & Söners Förlag.
- Ellis, J.R. & Rogers, S. 2015. Gobies (Gobiidae). P. 396-411 in Heesen, H.J.L, Daan, N. & Ellis, J.R. (eds.). Fish atlas of the Celtic Sea, North Sea, and Baltic Sea. Wageningen Academic Publishers.
- Eschmeyer, W.N. & Fong, J.D. 2019. Species of Fishes by family/subfamily. On-line version 2019. <http://research.calacademy.org/research/ichthyology/catalog/SpeciesByFamily.asp>
- Jónsson, G. & Pálsson, J. 2006. Íslenskir fiskar. Vaka-Helgafell.
- Knebelsberger, T. & Thiel, R. 2014. Identification of gobies (Teleostei: Perciformes: Gobiidae) from the North and Baltic Seas combining morphological analysis and DNA barcoding Zoological Journal of the Linnean Society 172: 831-845.
- Kovačić, M. & Patzner, R. 2009. Reidentification of *Buenia* specimens (Gobiidae) from Banyuls-sur-Mer (France, western Mediterranean). *Cybium* 33: 175-176.
- Kovačić, M., Herler, J. & Williams, J.T. 2014. *Buenia jeffreysii*. The IUCN Red List of Threatened Species 2014: e.T18159126A45102456.
- Kullander, S.O. & Delling, B. 2012. Ryggsträngsdjur: Strålfeniga fiskar, Chordata: Actinopterygii. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. ArtDatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet.
- Miller, P.J. 1986. Gobiidae. Pp. 1019-1085 in: Whitehead, P.J.P, Bauchot, M.-L., Hureau, J.-C., Nielsen, J. & Tortonese, E. (eds.). Fishes of the North-eastern Atlantic and the Mediterranean, volume III. Unesco.
- Petersen, C.G.J. 1919. Vore Kutlinger (Gobiidæ). Fra Ægget til voksen Fisk. Beretning til Landbrugsministeriet fra Den danske Biologiske Station 26: 45-65.
- Pethon, P. 1985. Aschehougs store Fiskebok. Alle norske fisker i farger. Aschehoug.
- Smitt, P.A. 1892. Skandinaviens Fiskar, Text I. P.A. Norstedt & Söners Förlag, Stockholm.